

Roles of Women and Local Governance in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province based on Sangahavatthu

Pemchanok Ainya¹ and Sukanyanat Opsin²

Received: July 01, 2025

Revised: June 28, 2026

Accepted: June 29, 2026

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the level of women's Roles and local governance in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province based on Sangahavatthu; 2) to analyze the relationship between Sangahavatthu and the roles of women and local governance in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province; and 3) to propose guidelines for developing the roles of women in local governance based on Sangahavatthu in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province. This was a mixed-methods research, comprising quantitative research by collecting data from a sample of 400 people using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.987. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. Qualitative research involved in-depth interviews with 21 key informants selected using purposive sampling, and the data was analyzed using descriptive content analysis. The study found that 1) the roles of women in local governance in Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province based on Sangahavatthu were at a moderate level overall

¹⁻² Wat Sai Nuea Witthaya School

Corresponding author, e-mail: Pimchanok4428@gmail.com, Tel. 0963721164

($\bar{X}$ = 3.33, S.D. = 0.56), and the roles of women in local governance overall were also at a moderate level ($\bar{X}$ = 3.39, S.D. = 0.58); 2) Sangahavatthu had a very high positive correlation with the roles of women in local governance, statistically significant (r = 0.776**); and 3) the guidelines for developing the roles of women in local governance based on Sangahavatthu consisted of (1) Dana, it should encourage women to have a public spirit, be selfless, generous, help the underprivileged, and manage resources for the common good fairly; (2) Piyavaca, it should develop the communication skills of female leaders to be polite, creative, listen to opinions, and create good understanding within the community; and (3) Atthacariya, it should encourage women to have a role in community development, care for vulnerable groups, listen to the problems and needs of the people, including working for the public benefit; and (4) in terms of Samanattata, women should be encouraged to treat people equally, transparently, adhere to the rule of law, and perform their duties with honesty and consistency.

Keywords: Local Governance, Roles of Women, Sangahavatthu

บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม

พิมพ์ชนก อินยา¹ และสุกัญญาณัฐ ออบสิน²

Received: July 01, 2025

Revised: June 28, 2026

Accepted: June 29, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.987 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 21 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า 1) บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.56) และบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.58) 2) หลักสังคหวัตถุธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

¹⁻² โรงเรียนวัดไพรเหนือวิทยา

Corresponding author, e-mail: Pimchanok4428@gmail.com, Tel. 0963721164

($r = 0.776^{**}$) และ 3) แนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามหลักสังคหัตถธรรม ประกอบด้วย (1) ด้านทาน ควรส่งเสริมให้สตรีมีจิตสาธารณะ มีความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และบริหารทรัพยากรเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างเป็นธรรม (2) ด้านปิยวาจา ควรพัฒนาทักษะการสื่อสารของสตรีผู้ทำให้มีความสุภาพ สร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจอันดีภายในชุมชน (3) ด้านอัตถจริยา ควรส่งเสริมให้สตรีมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ดูแลกลุ่มเปราะบาง รับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมทั้งดำเนินงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และ (4) ด้านสมานัตตตา ควรส่งเสริมให้สตรีปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาค โปร่งใส ยึดมั่นในหลักนิติธรรม และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและความสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การปกครองท้องถิ่น, บทบาทสตรี, สังคหัตถธรรม

บทนำ

ปัจจุบันบทบาทของสตรีได้รับการยอมรับและมีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกมิติของการพัฒนาสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา หรือการเมืองการปกครอง องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศและการเพิ่มบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตัดสินใจในทุกระดับ เนื่องจากสตรีถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสตรีจะได้รับโอกาสและมีบทบาททางสังคมเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดจากค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ส่งผลต่อการเข้าถึงตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารงานในหลายระดับ (อัญธิษฐา อักษรศรี และวันชัย แสงสุวรรณ, 2564)

สำหรับประเทศไทย ได้มีการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและการปกครองมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปรับปรุงกฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและบทบาทของสตรี การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การแก้ไขพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2525 ซึ่งเปิดโอกาสให้สตรีสามารถดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านได้ นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้สตรีก้าวเข้าสู่บทบาทผู้นำในการปกครองท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม และสะท้อนถึงการยอมรับศักยภาพของสตรีในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น (มนัญ

ชยา ใจกล้า และปะการัง ชื่นจิตร, 2562) โดยสตรีคนแรกที่ได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน คือ นางสมทรง สุรพันธ์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2528 (ชยาภรณ์ จตุรพรประสิทธิ์, ธนภัทร์ อภิเศรษฐกุล และกัญญารักษ์ อยู่เมือง, 2560)

การเปิดโอกาสทางกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ทั้งในตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการชุมชนและแก้ไขปัญหาของประชาชนในระดับฐานราก ผู้นำท้องที่จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำ ความเสียสละ ความโปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจน หนี้สิน ยาเสพติด ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ (ศาลากลางจังหวัดนครสวรรค์, 2567) จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีบทบาทของสตรีในการปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจังหวัดนครสวรรค์แบ่งการปกครองออกเป็น 15 อำเภอ 128 ตำบล และ 1,434 หมู่บ้าน มีผู้นำท้องที่ซึ่งดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน และแพทย์ประจำตำบล รวมทั้งสิ้น 4,648 คน (การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์, 2567) ขณะที่อำเภอเมืองนครสวรรค์มีเขตการปกครองจำนวน 17 ตำบล รวม 172 หมู่บ้าน มีผู้นำท้องที่จำนวน 553 คน แบ่งเป็นเพศชาย 323 คน และเพศหญิง 230 คน คิดเป็นร้อยละ 41 ของจำนวนผู้นำท้องที่ทั้งหมด (อำเภอเมืองนครสวรรค์, 2567) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของสตรีในการปกครองท้องถิ่นส่วนที่น่าสนใจ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสตรีจะมีบทบาทในการปกครองท้องถิ่นที่เพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายทั้งในด้านการยอมรับทางสังคม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับท้องถิ่น ดังนั้น การศึกษาบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการพิจารณา โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาผ่านหลักสังคหวัตถุธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา อันเป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานและการปกครองเพื่อสร้างความร่วมมือ ความสามัคคี และประโยชน์สุขแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม” เพื่อศึกษาระดับบทบาทสตรีวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่น และนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการปกครองท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีทั้งหมด 161,341 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, T.,1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งเครื่องมือการวิจัย ฉบับนี้ได้ค่า IOC 0.8-1.0 ทุกข้อจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มาเป็นข้อคำถาม นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปใช้ทดลอง (Try out) กับประชาชน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha

Coefficient) ได้ค่า 0.987 ในการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ประมวลผลทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คือ สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอ้างอิงคือ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ 1) ด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป/คน 2) ด้านผู้นำท้องถิ่น จำนวน 3 รูป/คน 3) ด้านข้าราชการด้านการปกครอง จำนวน 4 รูป/คน 4) ด้านประชาชน จำนวน 4 รูป/คน 5) ด้านวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 4 รูป/คน 6) ด้านปราชญ์ชุมชน จำนวน 3 รูป/คน จำนวน 21 รูป/คน

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง “บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม” ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ระดับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านสมานัตตตา (การมีความสม่ำเสมอและประพฤติตนเสมอดันเสมอปลาย) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.67) รองลงมา ได้แก่ ด้านปิยวาจา (การพูดจาไพเราะอ่อนหวาน) ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.63) ด้านทาน (การให้ การเสียสละ และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.58) และด้านอัตถจริยา (การประพฤติตนและปฏิบัติในสิ่งที่ประโยชน์ต่อผู้อื่น) ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ส่วนระดับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักบทบาทสตรี 4 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเมืองการปกครองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.60) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหาร ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.61) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.63) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ขณะที่ด้านสังคมและวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.62)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพจน์วัฒนธรรมกับบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r = 0.776^{**}$) แสดงให้เห็นว่า หลักสัจพจน์วัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อการปฏิบัติตามหลักสัจพจน์วัฒนธรรมเพิ่มขึ้น บทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ตัวแปร พบว่า ด้านทาน (X_1) มีความสัมพันธ์กับการเมืองการปกครอง (Y_3) สูงที่สุด ($r = 0.717^{**}$) รองลงมา คือ ด้านสมานัตตตา (X_4) มีความสัมพันธ์กับการเมืองการปกครอง (Y_3) ($r = 0.698^{**}$) ส่วนด้านอัตถจริยา (X_3) มีความสัมพันธ์กับด้านเศรษฐกิจ (Y_1) ต่ำที่สุด ($r = 0.449^{**}$) โดยทุกคู่ตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. แนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสัจพจน์วัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

3.1. ด้านทาน (การให้ การเสียสละ และการแบ่งปัน) 1) ควรส่งเสริมให้สตรีเป็นผู้นำในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้ยากไร้ในชุมชน 2) ควรสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนหรือกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน 3) ควรปลูกฝังค่านิยมการเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการทำงานเพื่อส่วนรวม 4) ควรส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง และ 5) ควรพัฒนาสตรีให้เป็นแบบอย่างของจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม

3.2. ด้านปิยวาจา (การพูดจาไพเราะและสร้างสรรค์) 1) ควรพัฒนาทักษะการสื่อสารของสตรีผู้นำให้มีความสุขภาพ อ่อนโยน และสร้างสรรค์ 2) ควรส่งเสริมการใช้วาจาศิลป์ในการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และความสมานฉันท์ในชุมชน 3) ควรสนับสนุนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยความเคารพและจริงใจ 4) ควรลดการใช้ถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง

หรือแบ่งแยกในสังคม และ5) ควรพัฒนาการสื่อสารที่ชัดเจน ตรงประเด็น และสามารถสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน

3.3. ด้านอัตถจริยา (การประพฤติตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม) 1) ควรส่งเสริมให้สตรีมีบทบาทในการดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และกลุ่มเปราะบางในชุมชน 2) ควรสนับสนุนการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจชุมชนที่สร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน 3) ควรเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาของชุมชน 4) ควรส่งเสริมการลงพื้นที่รับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง และ5) ควรพัฒนาระบบบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และประโยชน์สูงสุดของประชาชน

3.4. ด้านสมานัตตตา (ความเสมอภาคและความสม่ำเสมอ) 1) ควรส่งเสริมให้สตรีปฏิบัติต่อประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ 2) ควรพัฒนาความโปร่งใสในการบริหารจัดการทรัพยากรและผลประโยชน์ส่วนรวม 3) ควรส่งเสริมการยึดมั่นในหลักนิติธรรมและการใช้มาตรฐานเดียวกันกับทุกคน 4) ควรสนับสนุนการบริหารงานที่มีความต่อเนื่อง ตรวจสอบได้ และรักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน และ5) ควรสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากประชาชนผ่านการปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อสัตย์และเสมอต้นเสมอปลาย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง “บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม” ซึ่งสามารถอภิปรายดังนี้

1. ระดับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.56) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสตรีผู้นำท้องที่ที่มีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และการบริหารงานชุมชนในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะด้านความเสมอภาค การปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ และการสื่อสารที่สร้างความเข้าใจแก่ประชาชน อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้หลักธรรมดังกล่าวอาจยังไม่ครอบคลุมในทุกมิติ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านภาระหน้าที่ ทรัพยากร และบริบทของแต่ละชุมชน จึงส่งผลให้บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นที่ตามหลักสังคหวัตถุธรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอารีย์ ชูเฉลิม และสยาม

ดำปรีดา (2566) ที่พบว่า บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.42) ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากความแตกต่างของบริบทพื้นที่ ลักษณะชุมชน และการมีส่วนร่วมของสตรีในการปกครองท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ ขณะที่ระดับบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักบทบาทสตรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.58)

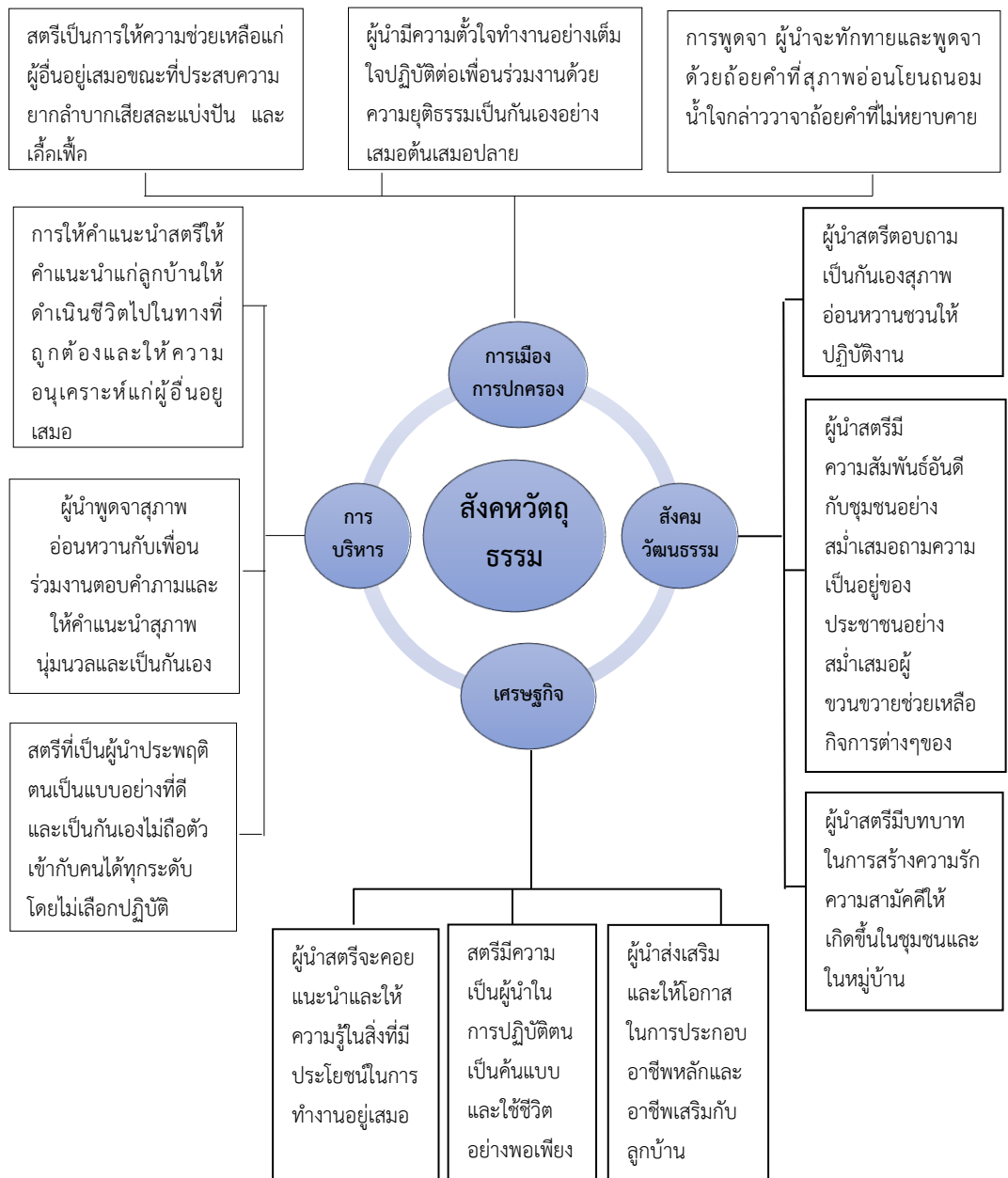
2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า หลักสังคหวัตถุธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($R = 0.776^{**}$) โดยด้านที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด คือ หลักทาน (การให้ การเสียสละ และการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน) กับบทบาทสตรีด้านการเมืองการปกครอง ($R = 0.717^{**}$) ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ หลักอรรถจริยา (การช่วยเหลือและประพฤตินิสัยที่เป็นประโยชน์) กับบทบาทสตรีด้านเศรษฐกิจ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($R = 0.449^{**}$) ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงให้เห็นว่า หลักสังคหวัตถุธรรมมีความสัมพันธ์และมีส่วนส่งเสริมบทบาทของสตรีในการปกครองท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เป็นเพราะ หลักสังคหวัตถุธรรมส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ การช่วยเหลือเกื้อกูล และการทำงานเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับบทบาทสตรีในการปกครองท้องถิ่นที่ต้องอาศัยความเสียสละ ความรับผิดชอบ และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ส่งผลให้ได้รับความไว้วางใจและการยอมรับจากประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา แสงวัฒนาฤกษ์ (2563) ที่พบว่า ผู้นำสตรีจิตอาสามีแนวทางการปฏิบัติงานโดยประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรม ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อรรถจริยา และสมานัตตา ซึ่งช่วยส่งเสริมการเสียสละ การช่วยเหลือผู้อื่น การสร้างสัมพันธ์ที่ดี และการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลในชุมชน สะท้อนให้เห็นว่า หลักสังคหวัตถุธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนบทบาทของสตรีในการทำหน้าที่เพื่อสังคมและชุมชน

3. แนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ควรส่งเสริมบทบาทสตรีผู้นำชุมชนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ควรนำหลักทานและปิยวาจามาใช้ในการช่วยเหลือเกื้อกูล สร้าง

ความสัมพันธ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชน โดยใช้หลักอัตถจริยาเพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกัน ด้านการเมืองการปกครอง ควรพัฒนาการบริหารงานด้วยความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และใช้หลักปิยวาจาในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และด้านการบริหาร ควรนำหลักทานและสมานัตตมาใช้ในการจัดสรรทรัพยากรและให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะ หลักสังคหวัตถุธรรมเป็นแนวทางที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความร่วมมือ และการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับบทบาทของสตรีผู้นำชุมชนที่ต้องอาศัยความเสียสละ การช่วยเหลือเกื้อกูล การสื่อสารที่ดี และการบริหารจัดการอย่างเป็นธรรม ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจ การยอมรับ และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของโนรุลอัยดา ยะโก๊ะ และคณะ (2567) ที่พบว่า การพัฒนาบทบาทสตรีควรเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพ และสร้างความเสมอภาคทางสังคม เพื่อให้สตรีสามารถเข้ามามีบทบาทด้านการเมืองการปกครองและการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การเสริมพลังสตรีควบคู่กับหลักคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างผู้นำสตรีที่เข้มแข็งและพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา “บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสังคหวัตถุธรรม” ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ได้ดังนี้

1. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่งเสริมบทบาทสตรีผู้นำชุมชนผ่านการช่วยเหลือผู้ยากไร้และตั้งกองทุนเพื่อผู้ด้อยโอกาส สร้างวัฒนธรรมแห่งการให้และความสามัคคี ปลุกฝังคุณธรรมในครอบครัว โดยใช้ปียาจาสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ดูแลผู้สูงอายุและเด็ก พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม
2. ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมกลุ่มออมทรัพย์และเศรษฐกิจฐานราก เช่น วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มแม่บ้าน แบ่งปันผลประโยชน์อย่างโปร่งใส พัฒนาแหล่งรายได้และการท่องเที่ยวชุมชนโดยยึดหลักอัตถจริยา เพื่อประโยชน์ร่วมและการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมของทุกคนในชุมชน
3. ด้านการเมืองการปกครอง สตรีมุ่งทำงานเพื่อส่วนรวม ใช้งบประมาณอย่างเป็นธรรม สื่อสารด้วยปียาจาเพื่อความเข้าใจและสมานฉันท์ ยึดหลักนิติธรรม ไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน และเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างจริงจัง
4. ด้านการบริหาร เน้นการบริหารที่กระจายทรัพยากรอย่างทั่วถึง ใช้หลักทานในเชิงนโยบาย เช่น การเข้าถึงสิทธิพื้นฐาน จัดการงบประมาณโปร่งใสตามหลักสมานัตตตา พัฒนาบริการที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และสร้างความเชื่อมั่นด้วยความสม่ำเสมอในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ควรกำหนดนโยบายจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคี การมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของชุมชน
2. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายพัฒนาทักษะการสื่อสาร การเจรจา และการให้บริการประชาชนแก่ผู้นำสตรี
3. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายฝึกอบรมผู้นำสตรีด้านการป้องกันและช่วยเหลือภัยพิบัติเบื้องต้น เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการปัญหาในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน นำผลการวิจัยไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายสตรีระดับชุมชน เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ และร่วมกำหนดแนวทางพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงผลักดันประเด็นด้านสตรีสู่การพัฒนา นโยบายในพื้นที่
2. สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการจัดทำโครงการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพสตรีผู้นำชุมชนด้านการบริหารจัดการ ปัญหาหนี้ในระบบ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ และความพร้อมในการเป็นผู้นำในอนาคต
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และผู้นำชุมชน นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมหรือวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และบทบาทของสตรีในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ*. (อัตสำเนา).
- จิตรา แสงวัฒนาฤกษ์. (2563). บทบาทผู้นำสตรีจิตอาสาเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(4), 1622-1638.
- ชยาภรณ์ จตุพรประสิทธิ์, ธนภัทร์ อภิเศรษฐกุล และกัญญากัด อยู่เมือง. (2560). บทบาทผู้นำสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลนครแหลมฉบัง จ.ชลบุรี. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 9(3), 581-611.
- โนรุลอัยดา ยะโก๊ะ และคณะ (2567). การพัฒนาบทบาทผู้นำสตรีในชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมืองนราธิวาส. *วารสารอินทนิลบริหารศาสตร์*, 1(1), 65-80.
- มนัญญา ไชกุล และประกรัง ชื่นจิตร. (2562). บทบาทผู้นำสตรีในการปกครองท้องถิ่นที่กรณีศึกษา ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์). บัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). *ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566*. (อัตสำเนา).

อัญธิษฐา อักษรศรี และวันชัย แสงสุวรรณ. (2564). บทบาทของสตรีไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(3), 297–310.

อารีย์ ชูเฉลิม และสยาม คำปรีดา (2566). บทบาทสตรีกับการปกครองท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุธรรมในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(2), 293-304.

อำเภอเมืองนครสวรรค์. (2567). *ทะเบียนประชากร*. (อัดสำเนา).

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York : Harper & Row.